

Інститут кормів та
сільського
господарства
Поділля Національної
академії аграрних
наук України

Силабус курсу

Селекція і насінництво

Ступінь вищої освіти – «доктор філософії»
Освітньо-наукова програма – «Агрономія»

Дні занять:
Консультації:

Рік навчання: I, 2 Семестр: II, III

Кількість кредитів: 8 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПІП

К.С.-Г..Н., С.Н.С. Бугайов Василь Дмитрович

Контактна інформація

bugayovvd@ukr.net

Опис дисципліни

Дисципліна «Селекція і насінництво» спрямована на формування в аспірантів знань та умінь з сучасних наукових основ селекції та насінництва сільськогосподарських культур. Завданням дисципліни є вивчення генетичної природи, традиційних і біотехнологічних методів створення сортів і гібридів, екологічних принципів організації насінництва, причин погіршення якості сортів, способів використання позитивних модифікацій для виробництва сортового насіння з високими посівними та врожайними властивостями, оформлення документів на сортове і гібридне насіння.

Структура курсу

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Вид контролю
II семестр			
2 / 2	1. Історія розвитку та стан сучасної селекції	Знати основні досягнення вітчизняних селекціонерів, методи та напрями селекції	Опитування
4 / 4	2. Наукові основи вчення про вихідний матеріал	Освоїти складові вихідного матеріалу в селекції рослин; усвідомлювати значення вихідного матеріалу в селекції рослин	Опитування Кейси
4 / 4	3. Аналітична та синтетична селекція. Вчення про адаптивну селекцію.	Освоїти основи аналітичної та синтетичної селекції; усвідомлювати важливість наукової діяльності людства у створенні сортів та гібридів сільськогосподарських культур	Опитування Кейси

4 / 4	4. Внутрішньовидова та відділена гібридизація в селекційному процесі	Знати роль внутрішньовидової та віддаленої гібридизації в селекції; усвідомлювати її важливість	Опитування Письмовий тест
2 / 2	5. Роль мутаційної мінливості в селекційному процесі	Освоїти додатковий метод формування спадкової мінливості; усвідомлювати важливість штучного мутагенезу у посиленні гетерогенності селекційного матеріалу	Опитування Кейси
2 / 2	6. Поліплоїдія, анеуплоїдія, гаплоїдія.	Освоїти додатковий метод формування спадкової мінливості; усвідомлювати важливість штучного мутагенезу у посиленні гетерогенності селекційного матеріалу	Опитування Кейси
4 / 4	7. Гетерозис в селекції рослин	Розуміти суть і значення гетерозису в селекції рослин	Опитування Кейси
2 / 2	8. Вчення про добір	Освоїти невід'ємний метод селекції, що широко застосовується в селекції рослин; усвідомлювати важливість методу добору при створенні нових сортів та гібридів сільськогосподарських культур	Опитування Письмовий тест

III семестр

4 / 4	1. Методи оцінки селекційного матеріалу	Знати основні принципи оцінювання селекційного матеріалу. Розуміти методологію проведення оцінки селекційного матеріалу	Опитування Кейси
4 / 4	2. Організація та техніка селекційного процесу	Знати вимоги до польової селекційної ділянки, уміти складати технологічні схеми селекції сільськогосподарських культур, розуміти значення географічної селекційної сітки	Опитування Кейси
4 / 4	3. Біотехнологічні методи в селекції рослин	Ознайомитись з основними біотехнологічними методами в селекції рослин; усвідомити перспективність більш широкого використання біотехнологій в рослинництві	Опитування Письмовий тест
2 / 2	4. Наукові основи насінництва	Розуміти мету та завдання насінництва і насіннезнавства як його теоретичної бази; усвідомлювати важливість насінництва при реалізації потенціалу сортів і гібридів	Опитування
4 / 4	5. Організаційно-методичні засади насінництва сільськогосподарських культур	Ознайомитись з організацією системи насінництва сільськогосподарських культур; розуміти поняття сортозаміна та сортооновлення	Опитування Кейси

2 / 2	6. Критерії оцінювання якості насіння та їх біологічне значення	Ознайомитись з критеріями оцінювання якості насіння; усвідомлювати важливість показників якості насіння	Опитування Кейси
2 / 2	7. Технологічні прийоми виробництва насіння, сортовий та насінневий контроль у насінництві сільськогосподарських культур	Освоїти технологічні прийоми виробництва насіння, методологію сортового та насінневого контролю у насінництві	Опитування Кейси
2 / 2	8. Польове інспектування та оформлення документації насінневих посівів на насіння	Розуміти значення інспектування сортових посівів. Освоїти методологію інспектування сортових посівів та оформлення документації насінневих посівів	Письмовий тест

Літературні джерела

Основні

1. Молоцький М.Я., Васильківський С.П., Князюк В.І., Власенко В.А. Селекція і насінництво сільськогосподарських рослин. – К.: Вища освіта, 2006. – 463 с.
2. Зозуля О.Л., Мамалига В.С. Селекція і насінництво польових культур. - К.: Урожай, 1993. - 416 с.
3. Молоцький М.Я., Васильківський С.П., Князюк В.І. Селекція та насінництво польових культур: Практикум. – Біла Церква, 2008. – 192 с.
4. Коновалов О.Б. Практикум по селекции и семеноводству полевых культур.– М.: Агропромиздат, 1986. – 225 с.
5. Гуляев Г.В., Дубинин А.П. Селекция и семеноводство. – М.: Агропромиздат, 1987. – 352 с.
6. Спеціальна селекція польових культур: Навчальний посібник / В.Д. Бугайов, С.П. Васильківський, В.А. Власенко та ін.; за ред. М.Я. Молоцького. – Біла Церква, 2010. – 368 с.
7. Чекалін М.М., Тищенко В.М., Баташова М.Є. Селекція та генетика окремих культур: навчальний посібник. – Полтава: ФОП Говоров С.В., 2008. –368 с.
8. Макрушин М.М, Насінництво: підручник/ Є.М.Макрушина. Сімферополь: «ВД» Аріал», 2011. – 476 с.
9. Кіндрюк М.О., Соколов В.М., Вишневський В.В. Насінництво з основами насіннезнавства/ за ред. М.О.Кіндрюка. –К.:Аграрна наука, 2012. –264 с.
10. Рудишин С.Д. Основи біотехнології рослин. – Вінниця: 1998. – 224 с.
11. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні, у 2016 р. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://vet.gov.ua/sites/default/files/reestr%17.10.2016.pdf>

Додаткові

12. Літун П.П., Кириченко В.В., Петренкова В.П., Коломацька В.П. Теорія і практика селекції на мікроознаки. Методологічні проблеми. –Харків.2004. –130 с.
13. Інструкція з апробації сортових посівів зернових, зернобобових, кукурудзи, олійних, прядивних культур, багаторічних і однорічних кормових культур. Селекційно-генетичний інститут - Національний центр насіннезнавства та сортовивчення. Київ. Аграрна наука. 2002. –92 с.
14. Вчені – генетики і селекціонери у галузі рослинництва. Книга 4. Київ. Аграрна наука. 2000. –363 с.
15. Жученко А.А. Мобилизация генетических ресурсов цветковых растений на основе их идентификации и систематизации / А.А. Жученко. –М.: ФГУП «Типография» Россельхозакадемии, 2012. – 584 с.
16. Шмальц Х. Селекция растений. М.: «Колос», 1973. – 295 с.
17. Гриценко В.В., Колошина З.М. Семеноведение полевых культур. М.: Колос, 1984. – 272 с.
18. Ткаченко И.К., Сурков Н.А., Чернявских В.И., Ионов К.А., Думачева Е.В. Селекция и семеноводство люцерны и других трав. Белгород Изд-во « Крестьянское дело». 2005. –391 с.
19. Литун П.П., Коломацкая В.П., Белкин А.А., Садовой А.А. Генетика количественных признаков и селекционно - ориентированные анализы в селекции растений. Учебное пособие. – Харьков. 2004. – 134 с.

20. Гуляев Г.В., Мальченко В.В. Словарь терминов по генетике, цитологии, селекции, семеноводству и семеноведению. М. Россельхозиздат. 1995. – 215 с.
21. Адаптивная селекция растений. Теория и практика/ Тезисы международной конференции 11-14 ноября 2002 г. Харьков, ИР им. В.Я.Юрьева. – 2002. – 120 с.
22. Слесаравичюс А.К. Генетические методы в селекции злаковых трав. МП «Издатель». 1992. – 158 с.
23. Методические указания по селекции многолетних злаковых трав / В.М Косолапов, С.И. Костенко, С.В. Пилипко [и др.]. – М.: РГАУ–МСХА, 2012. – 52 с.
24. Вавилов Н.И. Теоретические основы селекции растений. – Т.1. –М. –Л., 1935. – 990 с.
25. Методика проведення експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність (ВОС). Охорона прав на сорти рослин: офіц. бюл./ Міністерство аграрної політики та продовольства України. Державна служба з охорони прав на сорти рослин - К.: ТОВ «Алефа», 2011. Вип. 2, ч.2. 245 с.
26. Методика державного сортопробування сільськогосподарських культур. Випуск 3 (олійні, технічні, прядивні та кормові культури)- К.: ТОВ «Алефа», 2001. 75 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-5 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу директора інституту за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбутись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
II семестр	
Опитування під час занять	24
Обговорення кейсів	20
Письмове тестування	26
Диференційований залік (теми 1-12)	30
III семестр	
Опитування під час занять	24
Обговорення кейсів	26
Письмове тестування	20
Іспит (теми 12-24)	30

Шкала оцінювання аспірантів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом